

MRUCZEĆ (38) *vb impf*

inf mruczeć (5); -eć (1), -(e)ć (4). ◇ *praes 1 sg* mruczę (3). ◇ *2 sg* mruczysz (1). ◇ *3 sg* mruczy (7). ◇ *3 pl* mruczą (2). ◇ *praet 2 sg m* -ś mruczął (1). ◇ *3 sg f* mruczała (1). ◇ *fut 3 sg m* będzie mruczął (1). ◇ *con 2 sg m* -byś mruczął (1). ◇ *3 sg m* by mruczął (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy mruczeli (1). ◇ *3 pl m pers* by mruczeli (1). ◇ *part praes act* mrucząc (7), mruczając (1) *SeklKat*.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Mówić niewyraźnie, mamrotać; muginari Calep* (16) : Pátrzay iáko z Niedźwiedzim tym łbem wŕzytko mruczy *RejWiz* 171v; *Calep* 676b.

mruczeć co (2): [Bo już od kilkuset lat to Wilije mruczą, Z czego się niezliczone ordy księżej tuczą. *BogowieFałsz* 193.] *Cf Zwroty*.

mruczeć nad czym (1): Pyta go goŕpodarz: A iákoż cie rozgrzeŕzył? Drab powiedział: [...] á coŕ mi mruczál nád głowá kryŕláiác mi po czele. *RejZwierc* 27v.

W przeciwstawieniu: »gładko mówić ... marnie mruczeć« (1): A tákże teŕ káżdego s ŕwego cechu vczy/ By nic gładko nie mowił/ iedno márnie mruczál *RejWiz* 171v.

W porównaniu (1): A toć była wŕtawiczna modlitwá iey/ á toć były wdzięczne paciorki iey/ chocia y imi nie kołáthálá/ chocia y iáko Niedźwiedz nie mruczálá *RejPos* 134.

W charakterystycznych połączeniach: *mruczeć marnie, nierozumnie*.

Zwroty: »mruczeć konjuracyje« (1): Zátym ten/ obrociwŕzy ŕie kilká kroć w koło/ pocźnie mruczeć wrzczy coniuirácyie *GórnDworz* T5.

»mruczeć pacierze« (1): Takich Ariuŕŕow pełna Polŕka y Litwa/ ktorzy [...] chcą być zbawien y bierzać nadaremnie ymię Boŕe mrucząc nierozumnie pacierze *SeklKat* F3v.

Przen: *Odmawiać pacierze, modlić się* (5) : Chriŕtus roŕkazał ieć y pyc/ á księza kaza fluchać/ gdi famy mrucza ŕtoiać v ołtarza *SeklKat* Y3v.

[*mruczeć za kogo*: Lepiej tedy ubogim, co nic nie dawają, Bo gdy za nie nie mruczą, toć się lepiej mają. *BogowieFałsz* 193.]

W połączeniu szeregowym (2): A czegoŕby nam iuŕ było więcey potrzebá/ bychmy teŕ naywięcey kołátáli/ mruczeli/ wołáli/ iuŕ więcey wykołátát/ áni wymruczeć/ nigdybychmy łobie nie mogli *RejPos* 134, 214.

Szereg: »mruczeć a kołatać pacierzmi« [szyk 1 : 1] (2): Nie iŕbyś tá m wŕtawicźnie ŕiedząc mruczál á kołatał pacierzmi/ ále áby ŕpráwy twoie/ poŕtępki twoie [...] były wedle woley ŕwiętey Páná twego *RejPos* 134, 134. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

a. *Wydawać nieartykułowane dźwięki* (4) : *RejWiz* 31, 162v; Więc mu [księdzu] biyá w cymbały/ á gráią w orgány/ A on im tu łáŕzkuie/ by Miedźwiedz s ŕkorámi. [księdz przy ołtarzu] Mruczy/ fápi/ pogláda/ iedno iŕ nie drapye *RejZwierc* 106; Ryk iego iáko lwi/ á ryczeć będzie iáko ŕzczeniéthá lwie/ y będzie mruczál [et fremet] chwytáiąc łup ŕwoy *BibRadz Is* 5/29.

2. *Szemrać, niejasno wyrażać swe niezadowolenie; murmurare Mącz, Calag, Calep, Cn; gannire Mącz; demurmurare, emutare, immurmurare, susurrare Calep; murmurillare, musitare, mussare Cn* (17) : Potym on ŕtárzec mrucząc poŕzedł wnet od niey precz/ Bo mu ŕie nic po myŕli nie zdálá oná rzecż. *RejWiz* 29, 30v, 34; *Murmuro, Szumię/ Szemrę. Et Metaphorice, Przeciwiám ŕie/*

Odwárkam/ mručę/ łzepcę. *Mącz* 238a, 142c, 238a; więc mručzy [*opiły człowiek*] łam niewie co/ włzytkim łáie/ włzytkim przymawia. *RejZwierc* 62; Murren. Mruczeń. Szemrać. Murmurare. *Calag* 357a; Emutio – Szemrzę, mručę. *Calep* 362a, 305a, 509a, 681b, 1038b.

W porównaniach (3): A tkni go [*Potworowskiego*] iedno w co chcelz/ wżrzyłz iákoć mručzy/ By Niedźwiadek v miodu/ kiedy go w nos łuczy. *RejZwierc* 73; *RejZwierc* 164v; Wracáią fię wieczorem/ łzczekáią (*marg*) albo mručzą lub wárczą. (-) iáko pies [*tumultuabuntur sicut canis*]/ y krążą po mieście. *BudBib Ps* 58/6[7].

W przeni (1) : Abowiem [*księgi*] niemruczą/ nie ziaraią/ nie łą drapieżne/ nieobzarliwe/ nikogo nie wzgardzáiące/ kiedy chcemy álbo kažemy tedy mowią *KwiatKsiąż* H.

3. *Wydawać głos* (o zwierzętach, najczęściej z rodziny kotow); *fremere Calep*, *Cn* (5) : Potym [*lew*] połzedł precz mručząc *RejWiz* 109, 110; (*nagł*) Nagrobek kotowi. (-) [...] Byłeś w łáłce v ludzi/ y głałkanoć/ łkórę/ A tyś mručząc podnośił twardy ogon wzgóřę. *KochFr* 117.; *Calep* 434b; *GórnTroas* 70. [*Cf* 2. *W porównaniach*].

Synonimy: 1. *mamrać*, *mamrotać*, *mamruczeń*, *markotać*, *szemrać*; 2. *odwarkać*, *przeciwiac się*, *szczerczeń*, *szemrać*, *szeptać*.

Formacje współrdzenne: *wymruczeń*, *zamruczeń*; *przymruczac*; *odmrukać*; *odmrukawać*; *przymrukować*; *odmruczawać*.

Cf **MRUCZĄCY, MRUCZENIE**